GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ŞI ADMINISTRAŢIUNEA:
BRAŞOVŬ, piaţa mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.
Pe unŭ anŭ 12 fior., pe şése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România şi străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe şése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poşte, la librării şi pe la dd. corespondenţĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. şi timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare.

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 54. *Duminecă în 22 Aprile (4 Maiŭ)* **1884.**

☞ Din causa sĕrbătorii de Lunĭ, Sf. George, ḍiarulŭ nu va aparé de câtŭ Marţĭ séra.

Braşovŭ în 22 Aprile (3 Mai).

Mişcarea Românilorŭ în timpulŭ din urmă a produsŭ mare spaimă între Ungurĭ, mai alesŭ între Ungurii Ardelenĭ. Ḍiarele lorŭ sĕ încércă a arĕtă câtŭ de periculósă este pentru ei acéstă mişcare, de altmintrelea atâtŭ de legală şi dréptă. Conferinţele electorale române şi felicitările ce ni se adreséză de ele şi de întréga tinerime română pentru lupta dréptă ce purtămŭ, sunt veninulŭ ce otrăvesce pe Maghiarĭ, şi totŭ aşa de otrăvite sunt şi condeiele, cu carĭ scriu în ḍiarele lorŭ, cerêndŭ sĕ se iea mĕsurĭ în contra acestei mişcărĭ.

Nu înţelegemŭ de locŭ purtarea acésta a ḍiarelorŭ unguresci. De-o parte ne cântă mereu, că constituţionalismulŭ ungurescŭ este fără sémĕnŭ liberalŭ şi că nemaghiarii numai asupriţĭ nu sunt, de altă parte strigă câtŭ îi iea gura, că solgăbiráii şi poliţaii nu-şĭ facŭ datoria cum se cuvine, căcĭ nu numai iértă ca şi Românii sĕ se adune dér îi lasă chiar se adreseze felicitărĭ către ḍiarele române din patriă.

Cine oprescе pe Maghiarĭ de a ţiné conferinţe electorale şi de-a adresá felicitărĭ cătră ḍiarele lorŭ? Cine impiedecă pe tinerii ungurĭ de a-şĭ manifestá sêmţemintele lorŭ naţionale? Óre numai noi alegĕtorii Românĭ se nu fimŭ îndreptăţiţĭ de-a ţiné adunărĭ, unde sĕ chibzuimŭ asupra mijlócelorŭ, prin carĭ ne-amŭ puté îmbunătăţĭ sórtea?

Nu-i destulŭ că guvernulŭ şi corpurile legiuitóre maghiare mănţinŭ de şépte-spre-ḍece anĭ încóce legea electorală feudală pentru Transilvania, prin care ni se secuestréză celŭ mai de căpeteniă dreptŭ constituţionalŭ aşa că, în proporţiunea numĕrului nostru, mai că nicĭ n'avemŭ alegĕtorĭ, dér ḍiarele maghiare mai cerŭ acum dela organele guvernului, ca se împiedice şi pe aceştĭ puţinĭ alegĕtori românĭ în pacînicile lorŭ manifestaţiunĭ.

Nu le ajungŭ adversarilorŭ noştri nedreptăţile ce ni le-au făcutŭ şi ni-le facŭ necurmatŭ. Nicĭ prigonirile din partea lorŭ, nicĭ jugulŭ ce ni l'au pusŭ în gâtŭ, şi care silesce pe bieţii ómenĭ sĕ-şĭ părăséscă ţéra, nu le satură inimile lacome; voescŭ mai multŭ, voescŭ mórtea nóstră.

Da, voiescŭ sĕ ne omóre, când, după cum ne arată „Kolozsvári Közlöny“ dela 2 Maiu — vice-comitele din comitatulŭ Selagiului urmăresce pe cale disciplinară pe toţĭ aceia, carĭ au participatŭ la adunările de unde s'au trămisŭ felicitărĭ cătră foile naţionale române din patriă şi facŭ parte din organele administrative ale comitatului! Da, voiescŭ sĕ ne omóre, când studenţii românĭ din Lugoşŭ sunt persecutaţĭ pentru că au îndrăsnitŭ sĕ formeze o societate de lectură, unde sĕ se desvólte şi cultive românesce! Da, voiescŭ sĕ ne omóră când tinerimea română universitară este insultată şi ameninţată pentru că a îndrăsnitŭ sĕ ne felicite şi sĕ ne doréscă isbêndă in lupta pentru drepturile răpite!

Deputaţii ungurĭ din Ardélŭ cei mai duşmănoşĭ intre contrarii noştrii politicĭ, ar trebuí sĕ se decidă odată a face finitŭ tuturorŭ nedumeririlorŭ unguresci propunêndŭ guvernulului şi dietei ca se întroducă în tótă forma în Transilvania absolutismulŭ, care şi aşa sĕ practică aḍĭ sub mască constituţională şi sĕ ne scape astfel din situaţiunea deplorabilă, în care sûntemŭ chinuiţĭ ḍi şi nópte ne mai sciindŭ ce este lege şi ce nu în acéstă ţéră.

Deputaţii maghiarĭ ardelenĭ potŭ cere şi acésta dela guvernulŭ şi dieta lorŭ, care numai spre a-i mulcomí pe ei a nimicitŭ autonomia Transilvaniei, a călcatŭ drepturile Românilorŭ, a maghiarisatŭ justiţia, administraţia şi acum şi-a începutŭ lucrarea distrugătóre atacândŭ şi ultima întăritură îndĕrĕtulŭ căreia se mai adăpostea limba şi naţiunalitatea nóstră: autonomia scolară şi bisericéscă, ce amŭ avut'o sub nemţĭ şi ce ni-au garantat-o chiar şi legile unguresci.

Mare meritŭ şi-ar câştigă prin acésta deputaţii ungurĭ pentru civilisaţiune, căcĭ Europa ar aflá cu-o ḍi mai curêndŭ cine sunt duşmanii ei cei mai periculoşĭ pe continentulŭ sĕu, şi pentru patriă, căcĭ ar face ca mai curêndŭ sĕ se hotăréscă la unŭ felŭ sórtea ei şi ca poporaţiunea ei muncită, urgisită şi prigonită sĕ-şĭ pótă reîncepe în tótă linişteа lucrarea pe terêmulŭ culturei şi alŭ progresului.

Scirĭ telegrafice.

(Serviciulŭ particularŭ alŭ »Gazetei Transilvaniei.«)

Budapesta, 3 Maiŭ. Comisiunea lucrărilorŭ publice a camerei deputaţilorŭ, a primitŭ proiectulŭ de lege privitorŭ la concesionarea construirii drumului de ferŭ de interesŭ localŭ între M.-Ludoşŭ şi Bistriţa.

Amsterdam, 3 Maiŭ. Cu trenulŭ-curierŭ de eri diminéţă a sositŭ aicĭ Maiestatea Sa Elisabetha, Împĕrătésa Austriei.

Belgrad, 3 Maiŭ. Regele Milan, a convocatŭ Scupcina pe ḍiua de 18 Maiŭ la Nişŭ.

Paris, 3 Maiŭ. Ministrulŭ de marină la redeschiderea sesiunei va depune unŭ proiectŭ de lege, prin care va cere dela corpurile legiuitóre, pentru espediţiunea din Tonking, acordarea unui creditŭ estraordinarŭ de celŭ puţinŭ 40 milióne de francĭ.

Madrid, 3 Maiŭ. Bande mai puţinŭ numeróse de insurgenţĭ urméză a distruge liniile ferate şi comunicaţiunea telegrafică cu Barcelona a fostŭ din nou întreruptă. S'a ordonatŭ aplicarea legiĭ marţiale cu cea mai mare energiă.

Afacerea „milei împĕrătescĭ“ în Sinodŭ.

Sibiiu, 3 Maiŭ.

In cestiunea ajutorului datŭ de statu clerului românŭ, sinodulŭ a hotărîtŭ sĕ facă de urgenţă din sînulŭ sĕŭ în şedinţă plenară o representaţiune la d. Ministru alŭ cultelorŭ şi instrucţiunii publice, şi eventualŭ la Maiestatea Sa monarchulŭ nostru.

Felicitărĭ la adresa nóstră.

Paris, 28 Aprile 1884.

Vĕ felicitŭ pentru transformarea ḍiarului d-vóstre în ḍiarŭ cuotidianŭ, urându-vĕ isbêndă pentru reuşita câtŭ se póte de mare a ideilorŭ românescĭ şi apĕrarea lorŭ.

Salutându-vĕ în numele şi pentru societatea studenţilorŭ Românĭ din Paris, vĕ rogŭ primiţĭ încredinţarea osebitei stime şi recunoscinţe ce vĕ conservămŭ.

I. Dobrescu.

Şomcuta mare, 26 Aprile.

Ce nu póte face unulŭ, facŭ doi; ce nu potŭ face doi facŭ trei; dér apoi trei milióne câtŭ nu potŭ face? Numai se ţină tare la unŭ lucru.

Nu trebue sĕ ne batemŭ multŭ capulŭ spre a găc ce este acelŭ lucru. De nenumĕrate orĭ ne-a spus-o iubita nóstră fóiă »Gazeta Transilvaniei,« este: solidaritatea.

Solidaritatea e parola de ḍi aḍĭ la Românĭ.

Parola acéstă ḍilnică a ni-o reimprospĕtă, v'aţĭ propusŭ multĭ stimaţĭ bărbaţĭ dela »Gazeta Transilvaniei,« realisândŭ o dorinţă fierbinte a naţiunei nóstre prin transformarea »Gazetei,« în fóiă de ḍi.

Fatigiósă dér măréţă chiămare!

Primiţĭ şi a nóstră gratulaţiune pentru pasulŭ acesta curagiosŭ alŭ D-Vóstre. Vĕ dorimŭ sĕ ajungeţĭ dimpreună cu noi bucuria succesului fericitŭ, doritŭ de întréga naţiune română: nimicŭ mai multŭ decâtŭ eluptarea drepturilorŭ naţionale pe cale legală!

Şomcutenii de partida naţională:
Andreiŭ Medanŭ.

Roşia, (Munţii apusenĭ) 25 Aprile.

Suscipe prestantissime, invicteque Redactor! Sinceram hanc salutationem, quam nos pro assiduis centiesque jam multiplicatis Tuis laboribus mittere tibi satis fortunati sumus, — Deus teroptimus auxilio tibi sit, ut quem admodum hucdum certissimæ causæ luctator fueras indefessus, ita porroquoque dilectissimæ nationis nostræ romanæ in adversis temporibus candidus defensor semper fieri queas. — Ave! iterumque ave!!

Nomine plurimorum romanorum Alburnensium*).

Mulţămindŭ din totŭ sufletulŭ pentru aceste încuragiătóre doveḍĭ de simpatiă, dorimŭ ca urările, ce ni se facŭ sĕ fiĕ făcute într'unŭ césŭ bunŭ!

Cronica ḍilei.

Marele manevre militare din anulŭ acesta se vorŭ ţiné împrejurulŭ Aradului, pe şesulŭ Mureşului. Se afirmă că M. Sa Impĕratulŭ va visită manevrele, şi va rĕmâné patru ḍile în Aradŭ. Corpulŭ VII de la Timişóră va manevra la începutulŭ lui Septembre în ţinutulŭ dintre Sân-Petru, Lipova şi Brukenau. Pentru inspectarea şi studiarea acestui teritorŭ, comanda corpului în cestiune va trimite, ḍilele acestea, mai mulţĭ oficerĭ superiorĭ.

*

In armata permanentă s'au făcutŭ următórele înaintărĭ pe ḍiua de 1 Maiŭ: In arma cavaleriei a fostŭ înaintatŭ de loc. colonelŭ: Iuliu Mihali de Apşa, reg. 10 de husarĭ; la gradulŭ de maiorŭ: căpitanŭ Bălaşŭ, reg. husarĭ din Braşovŭ; în arma infanteriei au fostŭ înaintaţĭ la gradulŭ de căpitanĭ cl. I: Petru Verclênŭ, reg. 79; Alexandru Conia, reg. 46; Carolŭ Suhanŭ, reg. 54; la gradulŭ de căpitanĭ cl. II: Georgiu Popovicĭ, reg. 64; la gradulŭ de locotenenţĭ: Iónŭ Aloianŭ, reg. 52; Basiliu Pucariu, reg. 66; la gradulŭ de sublocotenenţĭ: Iosifŭ Musteţiu, reg. 50; Antoniu Mazuranŭ, reg. 102; Titu Mastriucŭ, reg. 94; Teodorŭ Caplanŭ, reg. 28; Iuliu Bota, reg. 6.

*

„Wiener Allg. Ztg.“ anunţă, că în cestiunea atentatului cu dinamită, proiectatŭ de Richter a se face cu ocasiunea descoperirii statuei de la Niederwald, principele Wilhelm, după terminarea esercitiţiilorŭ militare ţinute la Postdam în 30 Aprile, a comunicatŭ soldaţilorŭ amĕnuntele privitóre la acelŭ atentatŭ, dicêndŭ, că şi în viaţa lorŭ privată sĕ înfrunte cu bărbăţiă tóte uneltirile socialiste şi anarchiste. Orĭ cândŭ vorŭ audí esprimându-se opiniunĭ socialiste, sĕ se grăbéscă a denunţa pe opinatorĭ, şi ca soldaţĭ sĕ dea peptŭ cu acestŭ soiu de ómenĭ. Acestŭ batalionŭ de grenadirĭ de gardă se recrutéză din ţinutulŭ Berlinului, mai cu sémă din lucrătorĭ de pe la fabricĭ şi ţĕranĭ.

---

*) Pe românesce: »Primesce pre stimate şi neînvincibile Redactore! acésta a nóstră sinceră salutare, pe care suntemŭ forte fericiţi a ţi-o adresá pentru neobositele şi însutitele stăruinţe, — Dumneḍĕu pre bunulŭ sĕ-ţĭ ajute, ca precumŭ în timpurile grele de până acuma ai fostŭ luptătorŭ neobositŭ alŭ causei celei mai sânte, aşa şi de ací înainte sĕ poţĭ fi totdéuna apăratorulŭ celŭ mai consciinţiosŭ alŭ preiubitei nóstre naţiunĭ române. Sĕ trăescĭ, şi încă odată sĕ trăescĭ.

In numele mai multorŭ Românĭ din Roşia-montană.

»Corespondința Provincială« dela 1 Maiŭ combate, asemenea ca și ministrulŭ Putkamer, amendamentulŭ d-lui Windthorst privitorŭ la legea socialiștilorŭ.

*

Vossiche Zeitung anunță că consiliulŭ Universității din Oxford a hotărîtŭ ca și femeile să fie admise la esamanele de matematice, istoriă contimporană și sciințele naturale.

*

La finele lui Maiŭ se așteptă sosirea Țarului, împreună cu moștenitorulŭ, în Varșovia. Acéstă scire s'a respânditŭ de cercurile ce stau în legăturĭ cu guvernatorulŭ, generalulŭ Gurco. Se ḑice, că cu acea ocasiune Țarulŭ va merge la hotarele Austriei, unde va avé o întrevedere cu M. S. Impěratulŭ Austro-Ungariei. Ḑiua întrevederii se tăinuesce. Pentru siguranța Țarului în Varșovia, se ḑice, că poliția, ca și în timpulŭ încoronării, arestéză pe toțĭ ómenii bănuițĭ.

*

Ministrulŭ de justiție a permutatŭ pe D. I. Tecóntă, vicenotarŭ la judecătoria cercuală a Nocrihuluĭ, totŭ în aceeașĭ calitate la judecătoria din Mercurea.

*

Se vorbesce, că guvernatorulŭ Rumeliei orientale, prințulŭ Vogorides séu Aleco pașa, a mersŭ la Constantinopole pentru ca sĕ declare Sultanului, că doresce a se retrage din postulŭ de guvernatorŭ alŭ Rumeliei. Pórta, până la numirea definitivă a unui guvernatorŭ, a însărcinatŭ cu conducerea afacerilorŭ pe d. Crestovicĭ la Filipopole.

Delegațĭ pentru viitórea conferență.

S'au mai alesŭ: pentru Alba-Julia Ales. Tordășianŭ protop. și adv. Mateiu Nicola, în cerculŭ Vințului de josŭ Elia Măcelariu și Ionŭ Popescu prof. în Sibiiu; pentru cerculŭ Ighiului Axente Severu și Ales. Danciu; pentru cerculŭ Aiudului I. M. Moldovanŭ canonicŭ și adv. B. Olteanu din Blașiu, ér pentru cerculŭ salinelorŭ mureșene Beniaminŭ Popu prot. în Uióra și Iacobŭ Popŭ proprietarŭ în Noslacu.

Pentru cerculŭ Mureșului: d. R. Fogărași proprietariu și Anania Trombitașŭ; pentru cerculu Acoșfalău: Ios. St. Șuluțiu, Ionu Rusu protop. în Sibiiu; pentru cerculu Seredei Parteniu Cosma și Visarion Roman.

In cerculŭ B. Huedinului s'au alesŭ d-nii Anania Popŭ, protopopulŭ Morlaciei și Vasiliu Poruțiŭ, protopopulŭ Almașului

Raporturile detailate le vomŭ publica câtŭ mai curêndŭ.

Corespondință particulară.

Sibiiu, 13 (25) Aprile.

Onorată Redacțiune.

Impregiurarea că corespondința din Nr. 41 alŭ »Gazetei Transilvaniei« referitóre la cele aduse de »Viitorulŭ« în Art. 39 sub titlulŭ **„Alegerea delegațilorŭ pentru conferința din Sibiiu"** a fostŭ subscrisă numai cu inițialele numelui meu de familiă, a folosit'o »Viitorul« în Nr. 43 de Sâmbětă 7 (19) l. c. de bună ocasiune spre a-mĭ înfige după maniera banditŭlorŭ pumnalulŭ în spate, numindu-mĕ poltronŭ, care nu am avutŭ curagiulŭ a subscrie acea corespondință și a eși din »tufă« și **„unŭ perfidŭ calumniatorŭ."**

Față cu »Viitorul« aflu a dechiară: că îndicata corespondință din »Gazeta Transilvaniei« Nr. 41 am scris-o din cuvêntŭ în cuvêntŭ și până la cea din urmă literă eu subscrisulŭ, și cumcă susținŭ cu subscrierea întregului meu nume pe deplinŭ **tóte**, câte le-am ḑisŭ acolo.

După-ce acum »Viitorul« scie cu numele pe celŭ-ce a scrisŭ acea corespondință și, după-cum ḑise elŭ, a comisŭ o faptă, „carea se pedepsesce prin legile penale din tótă lumea ca faptŭ infamŭ« — credŭ și așteptŭ ca »Viitorul« sĕ-șĭ procure satisfacțiune pe orĭ-ce cale i va conveni mai bine. La din contră va trebuĭ sĕ-lŭ privescŭ de unŭ lașŭ, care scie mânuă numai pumnalulŭ, séu de nebunulŭ, care s'a luptatŭ cu móra de vêntŭ.

Față cu onoratulŭ publicŭ cetitorŭ nu am a adaoge nimicŭ la cele din menționata mea corespondință. Onoratulŭ publicŭ are înaintea sa »articolulŭ« »Viitorului« din Nr. 39, și reflexiunile mele din Nr. 41 alŭ »Gazeteĭ Transilv.«, binevoéscă a judecă însușĭ din acele acte, décă »Viitorul« a citatŭ esactŭ séu falsŭ pasagele din epistola comitetului electoralŭ permanentŭ.

In meritulŭ cestiunei trebue sĕ observŭ că »Viitorul« și de astădată se luptă cu sofisme necălite. E adevĕratŭ, că comitetulŭ electoralŭ permanentŭ a inițiatŭ alegerĭ de delegațĭ numai pentru conferința partidei naționale române, dela care usulŭ generalŭ și simțulŭ de onóre — la cei-ce îlŭ au — eschidŭ pe cei de alte partide. Eu însĕ am arătatŭ și am documentatŭ cu actŭ istoricŭ, ce nu se póte resturnă (conclusulŭ conferinței) că acéstă partidă s'a formatŭ la 1881 prin representanții legalĭ **ai tuturorŭ** alegĕtorilorŭ românĭ din Ungaria și Transilvania, așa déră **din întréga națiune** română.

Conformŭ adevĕrului trebue sĕ observŭ aici, că cei 5 ómenĭ din Pesta, și dróia de renegațĭ, carĭ în formă de nulă s'au alăturatŭ lorŭ, ca sĕ facă împreună 50, pe timpulŭ acela nu jucau rolŭ de »fracțiune politică«, cum se numescŭ ei înșișĭ astăḑĭ (vedĭ citatulŭ »articolŭ« alŭ »Viitorului" Nr. 39). Décă nu au esistatŭ atuncĭ, nu sciu cu ce obrazŭ potŭ pretinde, ca lucrândŭ cineva pe basa dela 1881 sĕ țină contŭ de bureții resăriți la 1884. E adevĕratŭ, că pe corpulŭ națiunei române, cum s'a constituitŭ ea la 1881 într'o partidă națională, a rĕsăritŭ la 1884 unŭ ce eterogenŭ de acelŭ corpŭ: Cavalerii de tristă figură din Pesta, 50 la numĕrŭ. Dér pentru acésta corpulŭ totŭ corpŭ rĕmâne, dupăcum stejarulŭ totŭ stejarŭ și décă rĕsarŭ câțĭ-va bureți pe trunchiulŭ sĕu.

Copilărescă până la ridiculositate e și a doua sofismă, de care se folosesce »Viitorul« în Nr. 43 față cu comitetulŭ electoralŭ permanentŭ. Elŭ ḑice, că „mandatulŭ ce-lŭ are comitetulŭ permanentŭ și pe basa căruia a dispusŭ cele de lipsă pentru convocarea conferinței, nu i s'a datŭ din partea unei partide, ci i s'a datŭ din partea representanțilorŭ tuturorŭ alegĕtorilorŭ românĭ.«

In Nr. 39 „Viitorul" denégă comitetului dreptulŭ „de a vorbi în numele națiunei (române)"; ér în Nr. 43 elŭ însuși afirmă, că mandatulŭ i s'a datŭ comitetului din partea representanților **tuturorŭ** alegĕtorilorŭ românĭ. Este logică, este minte sănătósă aici? Dér sĕ vedemŭ ulteriórele deducțiunĭ ale „Viitorului". Pentru că mandatulŭ s'a datŭ de întréga națiune (română) constituită într'o partidă politică — ergo mandatulŭ sună ca: comitetulŭ sĕ convóce la conferință pe toțĭ alegĕtorii românĭ, nu numai pe cei de o partidă, respective pe delegații acestora. „Frunḑă verde — lapte acru!" Mai póte sta cineva aicĭ de vorbă?

Altcum comitetulŭ chiar și după logica „Viitorului" și-a împlinitŭ esactŭ datorința sa. Elŭ s'a adresatŭ directŭ la persóna fie-cărui representantŭ alŭ alegĕtorilorŭ românĭ, care ca delegatŭ a representatŭ în conferința dela 1881 vreunŭ cercŭ electoralŭ, astfelŭ de esemplu și cătră d. Csató Ludovicŭ din Blașiu, și speră, că toțĭ cei dela 1881 vorŭ fi față și la 1884, afară de d. Csató, care a avutŭ tactulŭ de a dechiară, că deórece dênsulŭ s'a angagiatŭ în altă parte, nu póte participă la acțiunile nóstre. Ei bine! domnilorŭ dela „Viitorul", ce maniere sunt acestea? Pe deoparte ne însultațĭ, că v'amŭ eschisŭ dela alegerile de delegațĭ și dela conferință; pe de altă parte dechiarațĭ că spre a puté trece de ómenĭ de convingere și caracterŭ politicŭ nu putețĭ participă la acțiunile nóstre, ér pe de a treia parte participațĭ în faptŭ la conferințele cercurilorŭ electorale, d. e. la Bocșa română —?

Stândŭ dumnevóstră pe astfelŭ de basă și luptândŭ cu astfelŭ de arme, nu mĕ mirŭ de locŭ, décă ultimulŭ refugiu vĕ sunt sofismele și înjurăturile triviale, cum sunt cele-ce le aruncațĭ în contra mea în Nrl. 43 alŭ organului d-vóstră.

Anania Trombitașŭ,
secretarŭ alŭ comitetului electoralŭ permanentŭ alŭ partidei naționale române.

Studiu economicŭ-pedagogicŭ

de Ioanŭ C. Panțu, profesorŭ.

I. Ideea crutării, astăḑĭ ceva constatatŭ ca folositorŭ, este indispensabilŭ a o sădi în fie-care omŭ, cu deosebire în tinerime. Cum și prin ce voiu cercă sĕ arĕtŭ prin ce urméză.

Ar fi póte unii, carĭ ar ḑice, că décă vreai sĕ înveți sĕ înoți, trebue sĕ te aruncĭ în apă și că prin urmare décă vreai sĕ fii economicŭ sĕ trecĭ treptatŭ și naturalŭ prin tóte împrejurările vieții, ca astfelŭ sĕ facĭ esperiință. Cei carĭ ar susține cele amintite și-ar avé motivele lorŭ, cu tóte acestea mi se pare multŭ mai corectŭ de a dá tinerimei ocasiune sĕ muncéscă, de a dá tinerimei o mai sănătósă ideă de crutare de câtŭ cea sécă teoretică, cu alte cuvinte de a dá tinĕrului în modŭ pcacticŭ o lămurită ideă despre crutare.

Décă acum ne întrebămŭ, cândŭ sĕ începemŭ și cum sĕ inițiămŭ tinerimea în măestria crutării, va fi de lipsă a legă aceste idei speciale de celelalte idei, carĭ sunt cuprinse în educațiune și în instrucțiune. — Precum educațiunea începe în casa părintéscă, totŭ astfelŭ și ideile de crutare sunt a se insuflă tinerii generațiunĭ în etatea cea mai fragedă. La părințĭ trebue sĕ existe crutarea; copiii vĕḑênd'o sĕ se deprindă cu ea într'unŭ așa gradŭ, încâtŭ ideile de risipă, sĕ li se pară ca unŭ lucru din cele mai urîtŭ, ca unŭ lucru periculosŭ și nenaturalŭ, séu vorbindŭ economicesce copiii încă de micĭ sĕ fie deprinșĭ a cunósce valórea bunurilorŭ, căcĭ numai așa se vorŭ învĕță ei ale prețuĭ, și numai așa vorŭ fi pregătițĭ pentru viitorŭ. — Acestŭ lucru se póte face însĕ numai unde este avere, căcĭ unde e sĕrăciă nu póte fi vorba de o crutare în sensulŭ economicŭ, fără numai de o abținere de o neîndeplinire a trebuințelorŭ de tóte ḑilele.

Dela 6 anĭ în susŭ copiii se dau la școlă, devinŭ elevĭ, și astfelŭ aci îi putemŭ deprinde mai bine și mai cu folosŭ cu ideile de crutare. In anii cei dintâi de școlă sĕ deprindă învĕțătorulŭ pe elevii sĕi și pe elevele sale a-șĭ crută cărțile, caetele, cerusele și tóte lucrurile ce li le oferă părinții lorŭ; ér în anii ultimi de școlă învĕțătorulŭ sĕ-șĭ introducă o industriă óre care potrivită (d. e. o industriă agricolă, de legumăritŭ, de legatulŭ cărțilorŭ etc.) pentru tru sine, și potrivită și pentru a-i face băgătorĭ de sémă,

---

FOILETONŬ.

Satulŭ cu comorile.

Novelă poporală.

(Urmare.)

Invĕțătorulŭ avea nespusŭ de multă bătaie de capŭ. Dér asta nu-lŭ supĕră. Mai ântâiŭ făcŭ pentru fie-care o cărticică, în care eră petrecută starea averii fie-căruia. După aceea se duse éră în cetate și căută de lucru pentru copii și pentru ómenĭ marĭ. Pe încetulŭ și asta îi succese. Ceea ce se câștigă în modulŭ acesta trebuiă sĕ se însemne ḑi de ḑi și sĕ se păstreze cu tótă băgarea de sémă. Unii îi dedeau învĕțătorului banii spre păstrare. Alții îi dedeau la sĕptĕmână, ca așa, încetulŭ pe încetulŭ sĕ resplătéscă vre-o datoriă făcută pentru ei.

Făcêndŭ mai mulțĭ acésta și vĕḑêndŭ învĕțătorulŭ că sĕ adună o sută și mai mulțĭ floriní și zacŭ, fără sĕ aducă vre-unŭ folosŭ, sĕ gândea în sine: pentru ce sĕ zacă banii aceștia morțĭ fără folosŭ? Cândŭ ar aduce și aceștia interese în decursulŭ anului, bieții ómenĭ s'ar mai ușură de greutățĭ.

Așa îșĭ făcŭ o carte în care scrise tóte sumele, câte i le încredință fie-care pe sĕptĕmână. După aceea se duse în cetate și îndupleca pe unŭ orășanŭ vrednicŭ, ca, în fie-care lună, sĕ priméscă banii crutațĭ, de ar fi și numai 20—30 florenĭ, și sĕ-i pună cu interese, ḑicêndŭ, că sumŭ pentru binele unorŭ ómenĭ sĕracĭ și crutătorĭ. Orășanulŭ, care eră neguțătorŭ avutŭ și sprijiniă bucurosŭ lucrurile folositóre, primi banii, îi puse cu dobêndă și, după ce încasă la sfĕrșitulŭ anului interesele, le dă și acestea pe interese, încâtŭ interesele aduceau alte interese. Acasă scriă Alexandru în cartea lui, câtŭ facŭ interesele la fie-care.

Și eră mare fericire, că ómenii și copiii lorŭ, căpĕtândŭ lucru, puteau agonisi câte ceva și totodată nu sĕ bolnăveau aprópe de locŭ. Mai înainte nu eră așa.

Mai înainte, cândŭ se îmbĕtau Dumineca, Lunea aveau durere de capŭ și nu aveau poftă de lucru. Și fiindŭ că acum se pieptĕnau, se spălau și sĕ țineau curațĭ, nu sĕ lipiau de ei nicĭ bóle, carĭ sunt pedepsele și urmările firescĭ ale necurăției.

Spunêndŭ Alexandru celorŭ din societate, că a întocmitŭ o cassă de păstrare și că banii, carĭ i se încredințéză lui, aducŭ interese, sĕ mirară cu toții, dér totodată se și bucurară. Și fie-care se uită în cărticică sĕ védă câțĭ banĭ i s'au adunatŭ, și câtă sumă are sĕ aștepte cu sfĕrșitulŭ anului. La inceputŭ erau puținĭ, carĭ aduceau banĭ la învĕțătorŭ. Acum spunea unulŭ la altulŭ, câțĭ banĭ are pușĭ la păstrare și cum auḑiă unulŭ că alții au câte 20—30 și mai mulțĭ florenĭ, eră necăjitŭ, că nu póte avé și elŭ și, luându-șĭ sumulița ce avea, o ducea învĕțătorului și-i ḑicea: »ei, domnule învĕțătorŭ, de ce nu ne-ai spusŭ și nouĕ despre cassa de păstrare? Pune și banii. căcĭ voiu puté crută eu peste sĕptĕmână în cassă. Décă îi am la mine, mai curêndŭ sĕ facŭ nevĕduțĭ, de câtŭ sĕ crescă. Cândŭ îi sunt la îndemână îi stricĭ, când nu-i vedĭ, uițĭ de ei. Décă nu-i păstrezĭ la d-ta, nu-mĭ voiu puté plăti nicĭ când datoriile!«

Așa aducea fie-care peste sĕptĕmână suma, care o putea pune de-o parte și o depunea în cassa de păstrare. Fie-care se siliă sĕ se întrécă cu celalaltŭ în crutare. Mulțĭ erau atâtŭ de sgârcițĭ, încâtŭ apróbe lăsau sĕ flămânḑéscă femeia și copiii, numai și numai ca sĕ pótă adună cu doi, trei banĭ mai multŭ. Asta nu-i plăcea învĕțătorului.

»Este fórte bine sĕ fițĭ cumpĕtațĭ, ḑise elŭ, dér femeea și copiii nu trebue lăsațĭ sĕ flămânḑéscă. Cela-ce mănâncă bine, are putere și inimă la lucrŭ. Adevĕratŭ, câte-o femeiă, care încă ar puté lucră în câmpŭ séu care încă și-ar puté câștigă câte-o para două prin altfelŭ de lucru trebue sĕ șédă acasă și sĕ férbă. Ce ḑicețĭ? cum ar fi óre cândŭ s'ar ferbe într'unŭ locŭ pentru toți? Atuncĭ n'ar trebuĭ sĕ se cumpere lemne și n'ar fi de lipsă sĕ se piérdă timpulŭ cu adusulŭ lorŭ din pĕdure. Din contră, din lemnele, carĭ le împarte comuna s'ar puté vinde și s'ar puté scóte banĭ din ele. Étă încă unŭ chipŭ de crutare. Asta însĕ trebue sĕ-o începemŭ cu socotélă.«

„Voi sciți, în timpurĭ grele, ce bucate slabe amŭ mâncatŭ. Cum amŭ crutatŭ atuncĭ, cândŭ n'aveamŭ nimicŭ, de ce sĕ nu crutămŭ mai cu înlesnire acumŭ, cândŭ avemŭ din ce crută câte ceva? Astă-ḑĭ avemŭ cartofĭ, fasole, curechiŭ, póme, făină, pâne și carne cu prețurĭ mai eftine. Totŭ cu aceia-șĭ banĭ putemŭ avé mâncare mai bună, decâtŭ în timpurile cele grele și, pe lângă aceea, putemŭ și crută binișorŭ. Décă de esemplu unulŭ din noi ar fierbe pentru toțĭ, multe femei ar puté crută timpulŭ, ar puté sĕ muncéscă și sĕ câștige banĭ într'alte chipurĭ. La treiḑecĭ de vetre trebue de douĕḑecĭ de orĭ mai multe lemne, de câtŭ la una singură pentru treiḑecĭ familii. Mĕ pricepețĭ. Étă câștigulŭ. Dér

cum muncesce, şi cum din venitulŭ acestei muncĭ îşĭ póte agonisí unŭ micŭ capitalŭ pe care-lŭ va puté întrebuinţá pentru felŭ de felŭ de scopurĭ şcolare.*)

După ce învĕţătorulŭ a atrasŭ atenţiunea elevilorŭ asupra ideii de cruţare, póte începe şi în modŭ teoreticŭ a-i face băgătorĭ de sémă, şi a le spune că totŭ insulŭ trebue sĕ muncéscă şi din prisosulŭ venitului sĕ-şĭ agoniséscă ceva. — Décă în comună sunt ómenĭ bunĭ economĭ, ómenĭ carĭ se sbatŭ în lume, carĭ muncescŭ şi-şĭ agonisescŭ, sĕ-i aducă învĕţătorulŭ ca esemplu; totŭ asemenea sĕ aducă elŭ şi esemple contrare, sĕ arĕte cum unulŭ, care nu muncesce, nu póte agonisi, cum unulŭ carele nu-şĭ agonisesce, atêrnă dela alţii, cu unŭ cuventŭ cum săraculŭ depinde dela bogatŭ şi cum bogatulŭ domnesce peste sĕracŭ. Décă în comună nu esistă ómenĭ de modelŭ, atuncĭ învĕţătorulŭ póte născocí o istorisire, prin carea espunêndŭ bine lucrurile, sĕ facă cunoscutŭ elevilorŭ principiulŭ economicŭ mai nainte amintitŭ.

In anulŭ ultimŭ de şcólă póte învĕţătorulŭ sĕ predea pe scurtŭ în modŭ practicŭ ideile principale din economia naţională şi prin esemple potrivite sĕ lămuréscă diferitele principii şi legĭ economice. Aci amintescŭ cartea lui Maurice Block »National Oekonomie« (Aachen tradusă din franţozesce de A von Kaven 1879), carea espune tóte cestiunile mai însemnate din economia naţională, despre bunurĭ, despre circulaiiunea lorŭ (banĭ) şi despre consumaţiune. Espunerea materialului este alcătuită pentru tinerime. Ca esemplu voiu luá unŭ capitulŭ din citatulŭ opŭ şi-lŭ voi espune aci în traducere.

›*Utilitate şi valóre.*« Ioniţă se întorsese din capitală în comună şi spunea verdĭ şi uscate ce a vĕdutŭ şi ce a audítŭ. Unŭ lucru i s'a părutŭ lui cam ciudatŭ. Vĕduse anume, că apa se vinde. Elŭ spuse acésta altorŭ băeţĭ de scólă, dér aceştia nu-lŭ credură. Unulŭ dintre conscolarii sĕi, carele pe semne erá mai întrecutŭ dise: »am audítŭ şi sciu cu toţii, că se vîndŭ boii, căruţele şi plugurile, dér apa nu se póte vinde, căcĭ o póte totŭ insulŭ scóte din fântână.

— Da, da, continuà Ioniţă, apa erá într'unŭ butoiaşŭ (sacá) pe o telégă cu 2 róte, pe carea o trăgea unŭ calŭ. Sacagiulŭ vindea sacaua cu 20 de banĭ. — Dintr'o vorbă într'alta ajunseră copiii la cértă până în cele din urmă merseră la învĕţătorulŭ, ca sĕ-i spună lui lucrulŭ.

— »Ioniţă are dreptate« dise învĕţătorulŭ. — Toţĭ camaradii lui rĕmaseră uimiţĭ.

— »En spuneţĭ copii« continuà învĕţătorulŭ, »putemŭ noi trăí fără apă?« — — »Nu, nu, rĕspunseră cu toţii! — »Aşa déră,‘ reîncepù învĕţătorulŭ »apa e folositóre, căcĭ fără de ea nu putemŭ trăí; spuuneţi-mĭ însă de ce nu cumpĕrămŭ şi noi apă? — ‚Pentru că o căpĕtămŭ de giaba« rĕspunse Ghiţă, carele tot-déuna erá gata cu rĕspunsulŭ.

— »Aşa este« grăì învĕţătorulŭ ‚şi dacă n'am căpăta-o de giaba, de bună sémă am cumpra-o.

»Ei bine copiii mei! Prin capitală trece unŭ rîu, din care totŭ insulŭ şi-ar puté luá apă, şi cu tóte acestea cei din capitală plătescŭ 20 de bani pentru sacá. Dér voi ce credeţĭ, se plătesce apa? —

— ‚Nu‘ rĕspunse Ghiţă »se plătesce sacagiulŭ!‘

— »Aşa este‘ dise învĕţătorulŭ »se plătesce sacagiulŭ séu mai bine dicêndŭ munca lui, căcĭ elŭ trebue se muncéscă, sĕ-şĭ ţină unŭ calŭ şi aşa mai departe; va sĕ dică cei 20 de banĭ se plătescŭ pentru munca luĭ. De altmintrelea nunumai in capĭtală dér chiar şi acì la noi în satŭ plătimŭ pentru apă, deşi curge o vale prin mijloculŭ comunei.‘

— Copiii vedeau, că învĕţătorulŭ vorbesce seriosŭ, şi nicĭ că ar fi pututŭ ei crede altmintrelea. — Indată apoi întrebà învĕţătorulŭ: ‚de unde aduceţĭ apă?«

— »Din fântână‘ diseră toţĭ copiiĭ de-odată.

— ‚Acéstă fântână a fostŭ de cândŭ lumea?‘ întrebà mai departe învĕţătorulŭ.

— »Ba nu‘ rĕspunse unulŭ dintre copii ‚a făcut'o ómeniĭ, — a costatŭ 100 de francĭ.‘

— »Bine băeţĭ; décă fântâna costă 100 de francĭ şi décă ea se póte întrebuinţá 20 de anĭ, câtŭ costă apa într'unŭ anŭ?‘

— Dupĕ o mică socotire băeţiiĭ strigară: că pe anŭ costă 5 francĭ.

— »Ei vedeţĭ« grăì învĕţătorulŭ ‚şi voi n'aţĭ socotitŭ aci funiile şi găletele, carĭ se strică într'unŭ anŭ. Astfelŭ sĕ sciţĭ, că tóte lucrurile, pentru carĭ plătimŭ, »au valóre« de aceea se întrebă prin têrgurĭ »câtŭ costă cutare lucru séu ce preţŭ are séu cu alte cuvinte ce valóre are elŭ. Lucrurile însĕ, pe carĭ le căpĕtămŭ de giaba precumŭ: aerulŭ, plóia, căldura lumina etc. sunt folositóre (au utilitate) n'au însĕ valóre.« —

— Prin acestŭ citatŭ am vrutŭ sĕ arĕtŭ cum se póte propune elevilorŭ cu mare succesŭ cele mai insemnate cestiunĭ şi principii economice.

---

*) Aşa se vede, că are de cugetŭ ministrulŭ Aurelianŭ a introduce în România.

Diverse.

Cununia principelui Battenberg. In Darmstadt s'a celebratŭ la 30 Aprile cununia princesei Victoria cu principele Battenberg, fratele principelui Bulgariei. Nuntaşii după terminarea cununiei civile au trecutŭ la biserică prin curtea castelului pe sub unŭ baldachinŭ. Intre cei de faţă se afla şi regina Victoria cu sora miresei. Regina Victoria era în haine negre şi la peptŭ purta o decoraţiune. Inaintea miresei mergea unŭ gentilomŭ ţinêndŭ în mână unŭ frumosŭ buchetŭ de florĭ. Miresa era condusă de marele duce de Hessa şi de principele Alexandru al Bulgariei. Mirele era îmbrăcatŭ în uniformă englesă de marină. Mirele era condusŭ la altarŭ de princesa Carolŭ şi de princesa Battenberg.

Archiducesa Stefania în Haremŭ. — Corespondentulŭ fóiei »Bud. Hirlap« a isbutitŭ a afla ceva, pe căi laterale diplomatice, despre visita ce a făcut'o Archiducesa Stefania în Haremŭ. Acésta a aflat'o elŭ dela o contesă.

»Aşa dară visita în Haremŭ s'a făcutŭ? Tocmai după programă?‘ — »Tocmai după programă.« — »Câtŭ timpŭ a duratŭ visita?« — ‚Vr'o 25 până la 30 de minute.« -- »Ce s'a întêmplatŭ în acestŭ timpŭ?« — »Au fostŭ presentate dómnele, s'au schimbatŭ câte-va vorbe şi s'a bĕutŭ cafea negră.« — „Cine a fostŭ de faţă?“ — „Sultanulŭ, mamă-sa, cele două surorĭ ale sale şi soţia sa…“ — „Nimenea altulŭ?“ — „Încă vr'o 30 de dómne de onóre… aşa au fostŭ ele presentate…“ — „Naturalŭ, şi d-vóstră aţĭ credutŭ. Dér, din Haremulŭ Sultanului, care constă din 6364 de persóne, n'aţĭ mai vĕdutŭ nimicŭ?“ — „Nu.“ — Frumóse erau dómnele?“ — „Mama Sultanului nu e frumósă, dér fórte simpatică; surorile sale încă nu suntŭ frumóse; din contră femeia sa e fórte frumósă, dér ca de filigramŭ; i-ar sta mai bine ca păpuşe de zacharŭ pe o tortă, dér téma ar fi mare că vêntulŭ póte sĕ o spulbere“ — „Şi dómnele de onóre?“ — „Între acestea erau unele fórte frumóse, altele mai puţinŭ frumóse.“ — „Cum erau îmbrăcate?“ — „Tóte în toaletă europénă modernă; dér trebue sĕ mărturisescŭ, că nicĭ croiala nicĭ combinarea culorilorŭ nu erau după gustulŭ meu.“ — „Acéstă descriere diplomatică însemnéză aşa dară, că erau fără gustŭ.“ — „Asta n'am dis'o.“ — „Cine a fostŭ interpretŭ?“ — „Parte M. Sa Sultanulŭ, parte escelenţa sa Bachram Agha.“ — „Ah, Bachram Agha… Acesta este…?“ — „Da, elŭ…“ — „Altceva nu'mĭ puteţĭ spune?“ — „Nu.“ — „Vĕ mulţămescŭ, contesă. Aţĭ putea fi nu numai diplomată, ci şi raportóre diaristică, décă n'aţĭ fi aşa discretă, d'a spune mai puţinŭ decâtŭ sciţĭ.“ — „V'am datŭ materialŭ, d-vóstră trebue sĕ-lŭ înfrumseţaţĭ.“ — „Nu, voiu scrie numai dialogulŭ nostru, aşa precum este. Încă odată, dómnă contesă, vĕ mulţămescŭ.“

Ministrulŭ Tisza. — »Pester Lloyd« spune că ministru preşedinte Tisza a fostŭ numitŭ membru de onóre alŭ societăţii israelite Chevra Cadişah din Oradea mare. După primirea marei deputaţiunĭ de alegĕtorĭ, s'a presentatŭ deputaţiunea jidovéscă compusă din membrii Şloim Levi, Isidor Ulmann, Ignaţ Adler, Ignaţ Roos, Moriţ Aufricht şi Leibu Şvarţ, predându-i diploma prin care l'au numitŭ membru de onóre alŭ societăţii Chevra Cadişah. Şloim Levi, în numele deputaţiunii, a rostitŭ cu multŭ dorŭ de patriă următorulŭ discursŭ: »Societatea sfântă jidovéscă de 153 de anĭ nu face decâtŭ fapte bune şi în adunarea sa generală, ţinută la 13 ale lunei trecute, membrii ei, pentru a-şĭ manifestá dragostea şi iubirea ce o au pentru Escelenţa Vóstră, v'a făcutŭ marea onóre de a vĕ numì membru onorificŭ alŭ ei. Permite-ne dar, în momentulŭ cândŭ vĕ îmânămŭ diploma de onóre, sĕ rostimŭ cerului căldurόse rugăciunĭ ca provedinţa se vĕ lungéscă firulŭ vieţii pentru fericirea scumpei nóstre ţĕrĭ şi pentru fala oraşului Oradia Mare.« (Eljen!).

D. Ministru a mulţămitŭ şi a declaratŭ că cetăţeniĭ israeliţĭ din Oradea Mare se distingŭ prin patriotismulŭ lorŭ. (Eljen!)

Căsătorii. — D. Nicolae Xenopolŭ, unulŭ din redactorii diarului „Românulŭ,“ îşĭ va serbá la 23 Aprile în Bucurescĭ căsătoria cu d-şora Felicia Băicoianu fiica d-lui Maiorŭ N. Băicoianu.

Notiţe bibliografice.

Scóla practică.

Magazinulŭ de lecţiunĭ şi materii pentru instrucţiunea primară, Vasile Petri, şi-a încheiatŭ, cu numĕrulŭ de Martie a. c., tomulŭ II şi deschide prenumeraţiune la tomulŭ III (Aprile 1884 — Martie 1885), tomŭ, care până se va înfiinţa în Năsĕudŭ tipografia proiectată, va apăré, ca şi tomurile precedente, în 12 numere mensuale, de câte două cóle fie-care, şi va costá pe anulŭ întregŭ pentru Austro-Ungaria 3 fl., pentru România 10 lei noi, respunşĭ înainte. Pe creditŭ fóia nu se dă nimĕnui, fiindcă abonamentele neachitate mai facŭ încă şi astădĭ: dela tomulŭ I 66 fl. 75 cr., dela tomulŭ II 215 fl. 50 cr., dela »Scóla Română‘ 408 fl. 50 cr.

‚Scóla Practică« este unica fóie la noi Românii, care cultivă praxa scolară pe o scară atâtŭ de întinsă. Avêndŭ în vedere devisa lui Diesterweg, că »puterea învĕţătorului este metodulŭ sĕu.« ‚Scóla Practică« şi-a propusŭ din capulŭ locului, a ţiné pre învĕţătorii nostri necurmatŭ în curentulŭ metodicei raţionale de astădĭ, şi a-i smulge din cătuşile unorŭ deprinderĭ învestite, bune de a tîmpí, dér nu de a luminá spiritulŭ elevilorŭ. În scopulŭ acesta, fóia va conţiné lecţiunĭ şi materii practice, compuse astfelŭ, ca învĕţătorii sĕ le pótă aplicá numai decâtŭ în scólă; lecţiunile şi materiile sunt alese din tóte obiectele de învĕţămêntŭ, de unŭ timpŭ încóce chiar şi din Religiune, obiectŭ de cea mai mare importanţă pentru scopurile scólei, dér care la noi este negligeatŭ afară din cale. Din consideraţiunile acestea recomandămŭ ‚Scóla Practică‘ tuturorŭ catecheţilorŭ şi învĕţătorilorŭ nostri. Abonamentele a se adresá la redacţiune în Năsĕudŭ Nassod, Transilvania).

---

unde sĕ fierbe pentru mai mulţĭ, sĕ cruţă sare, legumĭ, vase şi alte. Sĕ facemŭ o cercare.«

Astfelŭ vorbì învĕţătorulŭ. Unii sĕ invoiră, alţii nu. Alexandru sĕ duse la morarŭ şi-lŭ îndupleca sĕ gătéscă elŭ de mâncare şi de trei orĭ pe sĕptĕmână sĕ dee şi carne, sĕ înţelege pe banĭ. Cei carĭ sĕ învoiră, spuseră câtă zémă şi carne le trebue. La începutŭ erau şeptespre-dece familii.

Acum pe rêndŭ, fie-care familiă, cândŭ îi veniá diua, trebuiá sĕ dee pentru fiertŭ lemne şi unŭ băiatŭ séu o femeiă de ajutorŭ. Morărésa supraveghiá totulŭ deocamdată. În fie-care di sĕ schimbau mâncările. Cine nu avea banĭ, putea plătí cu făină, póme, legume şi cartofí. Asta-i veniá uşorŭ fie-căruia. Numai carnea se plătea cu banĭ. Morărésa se pricepea la fiertŭ. Celelalte femei şi fete, cândŭ veniá rêndulŭ la ele sĕ ajute, învĕţau multe, ce nu sciau mai nainte.

Aşa se întêmplà, că familiile carĭ ţineau la olaltă, între carĭ sĕ numĕrá şi invĕţătorulŭ şi morarulŭ mâncau mai bine şi bucate mai nutritóre de câtŭ alţĭ ómenĭ din satŭ, şi totuşĭ cu multŭ mai ieftinŭ. In totă diua fiertură de trei orĭ carne şi friptură, pregătită în mai multe chipurĭ. — Cum vĕdură ceilalţĭ, ce bucate sĕ pregătescŭ, se alăturară şi dênşiĭ şi încă mulţĭ alţiĭ, carĭ nu sĕ ţineau de societate. Pentru că băgară de sémă îndată, că se cruţă lemne, muncă, legume şi că totulŭ iese cu multŭ mai ieftinŭ.

In sfêrşitŭ erau prea mulţĭ părtaşĭ la mésa comună, deşi pe fie-care di erau mai multe ajutóre. Vĕdêndŭ Ciupercă cum se îmbulzescŭ ómenii la mésa morăresei, întocmí şi elŭ o mésă comună cu gândŭ de a câştiga. Insĕ cei din societatea celorŭ treidecĭ remaseră toţĭ la morărésa. Ei îşĭ aleseră dintre ei pe cei mai isteţĭ, ca sĕ cumpere d'ale mâncării şi sĕ porte de grijă cum sĕ întrebuinţéză cele cumpĕrate. Nu voiau sĕ facă nimenĭ specula cu bucătăria, din contră voiau sĕ se foloséscă cu toţii.

16. Cum sĕ împuţinéză cârciumele în satŭ şi ce dicŭ bĕtrânii la asta.

In bucătăria lui Ciupercă mergea lucrurile altfelŭ. Elŭ fierbea lături, din care nu voia sĕ mănânce nimenĭ. Muşteriii îlŭ părăsiră pentru că nu voiau sĕ-şĭ dea banii pe nimica. Aceştia sĕ însoţira şi ei, vrêndŭ sĕ facă ca cei de la morărésa. Dar nu reuşiră fiind-că nu erá rênduélă şi se înşela unulŭ pe altulŭ. Ciupercă se bucurá şi rîdea, vĕdêndŭ că nicĭ altora nu le merge mai bine.

La elŭ însĕ totuşĭ mergea mai rĕu ca la alţii, pentru că elŭ erá împetritŭ la inimă şi rĕutăciosŭ. Elŭ îşĭ adunase mulţĭ banĭ pe căi neomenóse şi averea adunată pe nedreptŭ, nu sporesce. Vorba aceluia: haramulŭ haramŭ sĕ face.

Cândŭ pe timpulŭ scumpetei sĕ trămisese dela împĕrăţiă banĭ ca sĕ se adune de ale mâncărei şi sĕ se împartă între sĕracĭ. Ciupercă îndemnă pe fruntaşii comunei sĕ nu-şi mai facă de lucru cu bucatele, ci sĕ împartă banii aşa gata între cei lipsiţĭ. Apoi întovărăşia cu Buturugă vindeau ei sĕracilorŭ făină şi pâne, pe preţurĭ fórte marĭ. Astfel întrară toţĭ banii în pungile lorŭ. Decă ómenii din satŭ lipsiti fiindŭ, voiau sĕ vêndă fênŭ, vite, orĭ vre unŭ locŭ, păşiau ei amêndoi ca cumpĕrătorĭ şi se înţelegeau cu alţĭ fruntaşĭ ca sĕ nu dea în nicĭ unŭ chipŭ preţurĭ marĭ.

La începutŭ făgăduiau sume micuţe, pe urmă mai adăugau câte ceva. In fine sĕ retrăgea unulŭ după altulŭ, sub cuvêntŭ, că preţulŭ e prea urcatŭ şi lucrulŭ de vêndare este rĕu. Şi fiindŭ că ei trecéu de ómenii cei mai cu minte din satŭ, alţii nu se încumeteau sĕ dea mai multŭ. Décă însĕ se aflá câte unulŭ mai pricepĕtorŭ făgăduia mai multŭ de câtŭ ei, îlŭ spăriau cu ameninţărĭ, mai alesŭ décă acela le era şi datorŭ. — ‚Ai banĭ pentru o marfă atâtŭ de rea,« diceau ei, şi vreai sĕ dai mai multŭ ca prietinulŭ nostru; atuncĭ cerŭ ca mai ântâiŭ să-mĭ plătescĭ datoria!«

Aşa făcea Ciupercă. Dar cum am disŭ; averea câştigată pe nedreptŭ nu sporesce. Elŭ era omŭ sumĕţŭ, sĕ mânia uşorŭ şi pururea avea pîrĭ şi procese pe la judecătoriĭ. Chiar şi cu fraţii şi surorile sale încă sĕ judecase pentru că-i înşelase la împărţirea moştenirei părintescĭ. Mulţĭ ómenĭ din satŭ ajunseseră la sapă de lemnŭ, traşĭ fiind în judecată de elŭ.

Peste totŭ, pofta de certă şi şi pofta d'a sĕ judeca, era în Bogata una din causele cele mai de căpeteniă ale sărăcirei poporului. Până cândŭ ómenii erau în stare bună, voiau sĕ se şi făléscă câte puţinŭ. Celŭ ce avea vr'unŭ procesŭ îşĭ închipuiá, că cine scie cine e dênsulŭ, vĕdêndŭ, că toţĭ vorbescŭ cu elŭ despre acelŭ procesŭ. Mai venia de altă parte şi câte unŭ advocatŭ şiretŭ şi aţiţá pe unulŭ asupra altuia. Pentru că prostia şi pofta de judecăţĭ aduce acestora totdéuna folosŭ.

(Va urma).

Cursulŭ la bursa de Viena

din 2 Maiu st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară $6^{0}/_{0}$	122.60
Rentă de aurŭ $4^{0}/_{0}$ . . .	91.95
Rentă de hârtiă $5^{0}/_{0}$ . .	88.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	141.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune) . . .	96.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	118.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	101.30
Bonurĭ rurale ungare . .	101.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.25
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	101.50
Bonurĭ cu cl. de sortare	101.25
Bonurĭ rurale transilvane	100.25
Bonurĭ croato-slavone . .	100.—
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.—
Imprumutulŭ cu premiu ung.	117.75
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului .	116.20
Renta de hârtiă austriacă	80.40
Renta de arg. austr. . .	81.40
Renta de aurŭ austr. . .	101.—
Losurile din 1860 . . .	136.75
Acţiunile băncei austro-ungare	853.—
Act. băncei de creditŭ ung.	319.75
Act. băncei de creditŭ austr.	319.75
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.71
Napoleon-d'orĭ	9.64
Mărcĭ 100 împ. germ. . .	59.40
Londra 10 Livres sterlinge	121.40

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 21 Aprile st. v. 1884.

Renta română ($5^{0}/_{0}$). . . .	Cump.	$94^{3}/_{4}$	vênd.	$94^{3}/_{8}$
Renta rom. amort. ($5^{0}/_{0}$) . .	»	$95^{1}/_{4}$	»	$95^{1}/_{2}$
» convert. ($6^{0}/_{0}$) . .	»	$100^{1}/_{2}$	»	101
Împr. oraş. Buc. (20 l.) . .	»	$32^{1}/_{2}$	»	34
Credit fonc. rural ($7^{0}/_{0}$) . .	»	$104^{1}/_{2}$	»	105
» „ „ ($5^{0}/_{0}$) . .	„	$93^{1}/_{4}$	„	$93^{3}/_{4}$
» » urban ($7^{0}/_{0}$) . .	»	$103^{1}/_{2}$	»	104
» » » ($6^{0}/_{0}$) . .	»	$99^{1}/_{2}$	»	100
» » » ($5^{0}/_{0}$) . .	»	90.	»	$90^{1}/_{2}$
Banca naţională a României	»	1440.	»	$1442^{1}/_{3}$
Ac. de asig. Dacia-Rom. . .	»	367.	»	$368^{1}/_{2}$
» » Naţională . .	»	$238.237^{1}/_{2}$	»	—
Aurŭ	»	$3.45^{0}/_{0}$	»	3.55
Bancnote austriace contra aurŭ	»	2 9.	»	2.10

Cursulŭ pieţei Braşovŭ

din 2 Maiu 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	$9.24^{1}/_{2}$	Vênd.	$9.25^{1}/_{2}$
Argint românesc	»	9.20	»	9.22
Napoleon-d'orĭ	»	$9.61^{1}/_{2}$	»	$9.62^{1}/_{2}$
Lire turcescĭ	»	10.86	»	10.87
Imperialĭ	»	9.85	»	9.89
Galbenĭ	»	5.60	»	5.62
Scrisurile fonc. »Albina« . . .	»	100.50	»	101.50
Discontulŭ » . . .	7—10 $^{0}/_{0}$ pe anŭ.			

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.

Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

„GAZETA TRANSILVANIEI"

ḌIARŬ CUOTIDIANŬ.

Ca mâne se 'mplinescŭ 50 de anĭ, de cândŭ **„Gazeta Transilvaniei,"** sub cea mai cumplită prigonire a némului românescŭ, a arboratŭ în mijloculŭ valoroşilorŭ şi patrioticilorŭ comercianţĭ din Braşovŭ, acestŭ emporiŭ alŭ Transilvaniei, drapelulŭ redeşteptării naţionale.

Tótă suflarea românéscă cu bucuriă şi cu căldură a îmbrăţişatŭ acestŭ ḑiarŭ-apostolŭ alŭ poporului românŭ şi grupatu-s'au cu toţiĭ sub drapelulŭ arboratŭ de elŭ şi lucrat'au cu însufleţire şi bărbătéscă statornicià pentru înălţarea românismului.

Grea şi amară era lupta. Tendinţele de a desnaţionalisă pe Românĭ îşĭ ajunsese culmea. Legea dela 1832 adusă de dieta maghiară glăsuiă ca în seminariulŭ românescŭ din Aradŭ sĕ se înveţe şi ungurescе şi ca: **„de aici încolo la tóte confesiunile sĕ se admită şi sĕ funcţioneze numai astfelŭ de preoţĭ, predicatorĭ şi vicarĭ, carĭ sciu unguresce."**

Apĕratu-s'aŭ cu bărbăţiă Românii dintre Tisa şi Carpaţĭ în contra acestorŭ uneltirĭ duşmane şi sosit'a după nópte şi vijeliă şi o ḑi cu sóre, dar numai o ḑi, căcĭ în cealaltă diminéţă se iviră éraşĭ nuorĭ furtunoşĭ pe ceriŭ. Róta sorţii aduse din nou prigonirile de odinióră asupra capului nostru. Par' că sórtea a voitŭ sĕ încerce până unde merge tăria şi perseveranţa Românului.

Cu tóte uneltirile şi prigonirile însĕ **„Gazeta Transilvaniei"** îşĭ ridică fruntea şi unindŭ sufletesce pe toţĭ Românii luptă necurmatŭ şi fără pregetŭ pentru drepturile şi libertăţile opincii românescĭ.

Adversarii noştri neperḑênd din vedere acéstă luptă şi preţuindŭ resultatele dobêndite de până acum după adevĕrata lorŭ valóre şi-au îndoitŭ puterile, şi, acum după 50 de anĭ, şi-aŭ perfecţionatŭ şi rafinatŭ mijlócele pentru sugrumarea şi stingerea nóstră. Prin urmare, şi noi cei de astăḑĭ, credincioşĭ şcolarĭ ai românismului, asemenea sĕ ne strîngemŭ rêndurile, şi sĕ ne îndoimŭ puterile de apĕrare.

Adversarilorŭ noştri, avêndŭ ei puterea ţĕrii în mână, le-a fostŭ pré uşorŭ de a ne loví în tóte interesele politice, comerciale şi economice, şi acum atăcându-ne în şcólă ca şi în biserică, în limbă ca şi în avere, nouĕ nu ne-a mai remasŭ altŭ mijlocŭ de apĕrare de câtŭ **condeiulŭ**, cu care toţĭ Româniĭ datorĭ sunt de a strigă în lumea largă şi de a cere dreptate şi libertate pentru poporulŭ românŭ dintre Tisa şi Carpaţĭ.

Ast-felŭ împinşĭ de dorulŭ de a ne folosi ḑilnicŭ şi cu energiă de acestŭ pacinicŭ mijlocŭ apelămŭ la publiculŭ celŭ mare românŭ pentru a ne susţiné în ḑilnica nóstră luptă naţională, şi în firma nóstră speranţă de a fi încuragiaţĭ, deschidemŭ abonamentŭ la **ḑiarulŭ nostru cuotidianŭ**

GAZETA TRANSILVANIEI

care precum acum 50 de anĭ a fostŭ **primulŭ organŭ de publicitate românŭ**, tot asemenea şi astăḑĭ e **primulŭ organŭ cuotidianŭ românŭ**, ce apare dincóce de Carpaţĭ.

Suntemŭ sigurĭ, că publiculŭ românŭ e pe deplinŭ convinsŭ de principiile, ce le profeséză acestŭ ḑiarŭ şi de modulŭ cum acestŭ organŭ alŭ Românilorŭ dintre Tisa şi Carpaţĭ a sciutŭ chiar şi în cele mai grele împrejurărĭ sĕ ţie susŭ stindardulŭ naţionalităţii române.

Privindŭ dér cu încredere la viitorŭ, **Gazeta Transilvaniei** dela 1 Aprile a începutŭ a eşí în tóte ḑilele, afară de Duminicĭ, şi serbătorĭ, şi pentru a puté cu înlesnire străbate până chiar şi în sĕraca colibă a ţĕranului românŭ, va fi celŭ mai eftinŭ ḑiarŭ din monarchia Austro-Ungară:

ABONAMENTE:

Pentru **Austro-Ungaria** pe anŭ **12 fl.**, pe 6 lunĭ **6 fl.**, pe 3 lunĭ **3 fl.** Pentru **România** pe anŭ **36 lei**, pe 6 lunĭ **18 lei**, pe 3 lunĭ **9 lei.** Domniĭ abonaţĭ, carĭ au plătitŭ abonamentulŭ cu stimă sunt rugaţĭ a ne trămite diferenţa. Celŭ mai uşorŭ mijlocŭ de abonare este prin **mandatŭ postalŭ.**

REDACŢIUNEA.

Nr. 4881—884. *Concursŭ.* 2—3

Pentru ocuparea postului vacantŭ de subnotarŭ la subscrisulŭ magistratŭ, împreunatŭ cu unŭ salariu anualŭ de 600 fl. şi 150 fl. banĭ de cuartirŭ; spre ocuparea, mai departe, alŭ postului de practicantŭ magistrualŭ, devenindŭ eventualmente vacantŭ, împreunatŭ cu unŭ salariu anualŭ de 400 fl., se escrie prin acésta concursŭ.

Concurenţii pentru unulŭ din aceste posturĭ au sĕ aştérnă, până celŭ multŭ în 15 Mai a. c. la 5 óre după prânḑŭ, pe lângă petiţiunĭ, documentele asupra absolvărei studiilorŭ juridice în terminŭ de 4 anĭ, asupra depunerei celŭ puţinŭ alŭ esamenului de statŭ politicŭ, şi asupra împrejurărei, că nu au trecutŭ peste étatea de 40 anĭ.

Braşovŭ, în 29 Aprile 1884.

Magistratulŭ orăşenescŭ.

Tipografia Alexi Braşovŭ.